

Stortinget vedtok endringer i IKS- loven

Fra Miljøstasjon Dal Skog som drives av Øvre Romerike Avfallsselskap IKS (ØRAS) – ett av Norges drøyt 220 interkommunale selskaper (IKS) som berøres av de nye lovendringene. Foto: Jill Johannessen

Skrevet av:

Steinar Q. Andersen

|

Publisert:

23. mai 2023

– Vi er godt fornøyde med at IKS-loven balanserer behovet for åpenhet om diskusjoner i representantskapet og styrets ansvar for å ivareta selskapsinteressen i styremøtene, sier advokat Elen Schmedling Gimnæs i Samfunnsbedriftene.

– Samfunnsbedriftene og mange av våre IKS-medlemmer har engasjert seg og brukt mye tid på denne saken i 2022 og 2023. Særlig gjelder dette forslagene til nye bestemmelser om møteoffentlighet i IKS, sier Gimnæs.

I dag vedtok Stortinget de foreslåtte endringene i loven, og de trer i kraft senest 1. januar 2024.

Avklaring om møteoffentlighet

- Etter lovendringen vil nå møter i representantskapene være åpne. Dette styrker allmennhetens mulighet til å følge sakene i selskapet. For IKS-modellen mener vi dette er et skritt i riktig retning.
- Samtidig er vi glade for at det opprinnelige forslaget om lovfestet krav til åpne styremøter ikke er tatt med videre. IKS-loven legger dermed til rette for at styrene som ikke-politiske selskapsorganer der styremedlemmene har et personlig ansvar for beslutningene som tas, fortsatt skal kunne drøfte og behandle sakene uten krav til møteoffentlighet, sier Gimnæs.

Les også: Ikke krav til åpne styremøter

- Styret vil som kollegialt organ og ledergruppe kunne drøfte sine saker uforstyrret og slik at bredden i argumenter og ulike hensyn som er relevante skal kunne avveies i møtet, uten risiko for at uttalelser tas ut av sin sammenheng. I styret er det selskapets egne interesser som skal ivaretas, og andre interesser skal holdes utenfor.

Viktig med åpenhet

Elen Schmedling Gimnæs understreker at det er positivt og svært viktig at IKS som kommunalt eide selskaper med

ansvar for felles oppgaver generelt praktiserer åpenhet for hele sin virksomhet, såfremt det er rettslig anledning til det.

- Generell åpenhet rundt alle saker i selskapet, også krevende og vanskelige saker som er, skal, eller har vært til behandling i styret, kan ha betydning for selskapets tillit og omdømme, og ha en demokratisk merverdi.
- Det er mulig å bidra til større grad av åpenhet uten at selve styremøtene holdes for åpne dører, for eksempel ved at selskapet har gode rutiner for å gjøre offentlig tilgjengelig møteinnkallingene, sakslister og styreprotokoller. Styreleder kan på vegne av styret også orientere utad og uttale seg generelt om saker som berører styrets ansvar i selskapsstyringen, sier Gimnæs.

Flere endringer

IKS-loven er endret på flere punkter og her følger en kort oversikt over de viktigste endringene:

Åpenhet og innsyn

- I alle IKS som omfattes av offentlighetsloven, må representantskapet følge kommunelovens møtebestemmelser for folkevalgte organer, og holde sine møter for åpne dører. Skal møtet lukkes, krever det lukningsgrunn og lovhjemmel.
- Styrene i IKS kan derimot avholde sine møter som i dag, som i AS og andre kommunalt eide selskaper. Det vanlige er at styremøtene holdes for lukkede dører.

Økonomi

- Harmonisere IKS-lovens økonomibestemmelser med kommuneloven av 2018.
- Endringer i mange økonomibestemmelser av språklig og redaksjonell karakter.
- Nye frister for årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetning.
- Ny forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsmelding for IKS (erstatte nåværende).

Selskapsorganer og styring i IKS

- Representantskapet kan bestemme antall styremedlemmer innen et fastsatt intervall i selskapsavtalen.
- Minst to varamedlemmer for hvert faste medlem til representantskapet.
- Valg til representantskapet kan avgjøres ved avtalevalg i kommunestyret.
- Representantskapet fastsetter selv godtgjørelse til sin leder og nestleder. Den delen som utgjør lederoppgaver skal betales av IKS-et selv.
- Presisering og tydeliggjøring i IKS-loven av styrets myndighet og ansvar i selskapsstyringen, herunder ansvaret for å følge opp økonomien.

Redusere statens rolle

- Krav om statlig godkjenning av oppløsningen av et IKS opphører.
- Staten kan heller ikke pålegge videreføring av IKS-samarbeidet.
- Staten skal ikke kunne vurdere saken dersom en eier i IKS blir utelukket (sagt opp) av de øvrige eiere.

– Samfunnsbedriftene mener at IKS-loven etter lovendringene fortsatt vil være en velregulert modell for interkommunalt samarbeid om felles oppgaver. Loven beholder en rimelig og god balanse mellom hensynet til politisk eierstyring og selskapets behov for selvstendighet, sier Gimnæs.

Trer i kraft 1. juli og 1. januar

Kommunal- og distriktsdepartementet tar sikte på at de fleste endringene vil tre i kraft 1. januar 2024, men at enkelte endringer trer i kraft allerede 1. juli 2023. Det gjelder endringene i reglene om valg av representantskapsmedlemmer (avtalevalg og krav til antall varamedlemmer) og reglene om å redusere statens rolle i selskapene.

Det betyr at kommunestyrene kan benytte seg av avtalevalg ved valg av representantskapsmedlemmer til interkommunale selskap kommende høst, og at kommunestyrene skal sørge for at det velges minst to varamedlemmer for hvert faste medlem i representantskapet.

Det tas sikte på at de øvrige endringene trer i kraft 1. januar 2024. At endringene i økonomireglene vil tre i kraft ved årsskiftet betyr at selskapene må utforme kommende års budsjett i samsvar med reglene som vil gjelde fra årsskiftet.

Representantskap i IKS må sørge for at de fra årsskiftet kan ha åpne møter, sørge for kunngjøring av møter og tilgjengeliggjøring av møtedokumenter.

– Hvis noen medlemmer har spørsmål om endringene, er det bare å ta kontakt med oss, sier Gimnæs.